

POSTANOWIENIE

30 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 30 stycznia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa A.K. i M.K.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie
z 21 kwietnia 2022 r., I ACa 19/22,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia pozwanemu do dnia zapłaty.**

[A.T]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 listopada 2021 r. Sąd Okręgowy w Lublinie stwierdził, że nie istnieje stosunek zobowiązaniowy pomiędzy powodami A. K. i M. K. a pozwanym Bank spółką akcyjną w W., wynikający z nieważnej umowy o kredyt hipoteczny dla

osób fizycznych „[...]”, waloryzowany kursem CHF z dnia 15 czerwca 2008 r. oraz wszelkich innych zobowiązań, aneksów, oświadczeń do niej akcesoryjnych.

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z 21 kwietnia 2022 r. - orzekając na skutek apelacji pozwanego - oddalił apelację i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez pozwanego. Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Jego zdaniem w sprawie występują istotne zagadnienia prawne sprowadzające się do potrzeby odpowiedzi na pytania: (1) „Czy przy dokonywaniu oceny stosunku prawnego, którego dotyczy zarzut zastosowania niedozwolonych postanowień umownych, tj. art. 385¹ k.c. i art. 385² k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. oraz art. 189 k.p.c. w zw. z art. 6 ust. 1 oraz art. 7 Dyrektywy 93/13 sąd powinien uwzględnić także podstawowe zasady porządku prawnego w Polsce oraz w Unii Europejskiej, takie jak zasada proporcjonalności, równości oraz pewności prawa?” (2) „Czy orzekając o konsekwencjach uznania postanowień umowy za niedozwolone, Sąd może zastosować sankcję skrajnie korzystną dla konsumenta, ale prowadzącą do naruszenia zasady proporcjonalności, pewności prawa i równości?”.

Powodowie w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniesli o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej

okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma istotne znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151). Nie istnieje przy tym istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl.; z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, niepubl.; i z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie spełnia tych wymagań. Uzasadnienie wniosku, nie wskazuje na istnienie w sprawie abstrakcyjnych zagadnień prawnych o precedensowym znaczeniu, lecz sprowadza się do krytyki stanowiska Sądu Apelacyjnego i prezentowania koncepcji prawnych preferowanych przez pozwanego na bazie wybiórczo cytowanych orzeczeń. W takim ujęciu skarżący polemizuje ze stosowaniem przez Sąd Apelacyjny prawa w okolicznościach sprawy przekonując, że jest ono nietrafne.

Ponadto, problematyka, na którą wskazuje pozwany, była wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, ukształtowanym pod wpływem orzecznictwa TSUE – w odniesieniu do zbliżonych

treścią umów kredytowych indeksowanych do franka szwajcarskiego - a pozwany przekonująco nie wykazał – pomijając w swym wywodzie nowsze orzecznictwo Sądu Najwyższego - by istniała potrzeba ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że przyjęcie skutku w postaci upadku umowy nie koliduje z zasadą proporcjonalności sankcji i pewności prawa, skoro jest to efekt stosowania przez bank praktyki, w ramach której określał jednostronnie wysokość zobowiązania po zawarciu umowy oraz przez zaniechanie obowiązku informacyjnego narażał kredytobiorców na nieograniczone ryzyko walutowe. Stwierdzenie nieważności umowy mieści się przy tym w zakresie sankcji, jaką Dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. Uzupełnienie umowy przez sąd i dokonanie zmiany treści abuzywnego postanowienia mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 Dyrektywy 93/13, prowadząc do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców przez zwykły brak stosowania takich warunków wobec konsumentów. Byliby oni w ten sposób zachęceni do stosowania nieuczciwych warunków, wiedząc, że nawet gdyby miały być one uznane za bezskuteczne, to umowa mogłaby zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy, co pozostałoby bez wpływu na jej ważność i bez istotnego uszczerbku dla ich interesów (zob. m.in. wyroki TSUE z 14 czerwca 2012 r., C-618/10 Banco Español de Crédito SA; z 30 kwietnia 2014 r., C 26-13, Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt; z 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17, Abanca Corporación Bancaria SA i Bankia SA oraz wyroki Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18 i z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22, niepubl.).

Dostrzeżenia wymaga, że w rozpoznawanym przypadku Sądy *meriti* stwierdzając upadek umowy zakwestionowały obciążenie powodów nieograniczonym ryzykiem walutowym bez zastosowania odpowiadającego temu ryzyku standardu informacyjnego, co koresponduje z dominującym orzecznictwem Sądu Najwyższego i TSUE (zob. m.in. wyrok TSUE z 10 czerwca 2021 r., C-776/19 – C-782/19, BNP Paribas Personal Finance oraz wyroki Sądu Najwyższego z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1753/22, niepubl. i z 25 października 2023 r., II

CSKP 810/23, niepubl.).

W tym kontekście podkreślenia także wymaga, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego stwierdzono także, że oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.) dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy. Wykładnia art. 385¹ § 1 k.c. nie daje natomiast podstaw do przyjęcia, że w ramach oceny abuzywności postanowienia, istotny jest sposób jego stosowania przez bank. Przepis ten jest bowiem instrumentem kontroli treści umowy a przedmiotem oceny jest treść normatywna postanowienia umownego a jej punktem odniesienia – sposób oddziaływania postanowienia na prawa i obowiązki konsumenta. Sankcje będące konsekwencją abuzywności postanowień umownych działają ze skutkiem *ex tunc*, co oznacza, że zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawierającej klauzulę abuzywną – z wyjątkiem woli konsumenta – pozostają bez znaczenia dla takiego charakteru postanowień umownych. W konsekwencji bez znaczenia jest to, w jaki sposób pozwany rzeczywiście stosował abuzywne postanowienia umowne, w szczególności czy przynosiły mu one nieuzasadnione korzyści i czy opierał się na powszechnej i utrwalonej praktyce bankowej. Przeciwnie stanowisko nie jest możliwe do zaakceptowania ze względów konstrukcyjnych oznaczałoby bowiem, że o tym czy postanowienie jest abuzywne można by dowiedzieć się dopiero po wykonaniu umowy w całości, kiedy znany jest już ostateczny sposób korzystania z danego postanowienia, co pozostawałoby w sprzeczności z podstawowymi zasadami dotyczącymi sankcji dotyczących wadliwych czynności prawnych (zob. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2 oraz orzecznictwo TSUE przytoczone w jej uzasadnieniu).

Dla oceny abuzywności postanowień umownych nie ma także znaczenia przyczyna zawarcia przez kredytobiorcę umowy, sposób jej wykonywania czy interes banku, który w relacji z konsumentem stosował klauzule niedozwolone, a także ekwiwalencja świadczeń spełnianych przez konsumenta na podstawie klauzuli abuzywnej oraz świadczeń, które spełniałby na podstawie innej umowy zawartej z tym samym bankiem. Poza zakresem oceny pozostaje także czy konsument faktycznie poniósł straty w toku wykonywania umowy oraz czy miał

faktyczną alternatywę pozwalającą na zawarcie umowy bez abuzywnych postanowień. Obowiązkowi przedsiębiorcy, którego naruszenie może prowadzić do stwierdzenia abuzywności postanowienia umownego nie odpowiada obowiązek konsumenta poczynienia wszystkich starań by zapobiec powstaniu takiego skutku, wypaczałoby to bowiem istotę ochrony konsumenckiej (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lipca 2023 r., I CSK 3526/22 i orzecznictwo przytoczone w jego uzasadnieniu; uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 listopada 2015 r., III CZP 17/15 i z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17).

Z tych względów – uznając, że argumentacja przedstawiona we wniosku w zestawieniu z przywołanym orzecznictwem Sądu Najwyższego oraz orzecznictwem unijnym - nie stwarza podstawy do kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w przedstawionych przez skarżącego kwestiach, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 98 § 1¹ k.p.c. i art. 99 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018, poz. 1800, poz. 265).

[SOP]

(r.g.)

